

РОЗВИТОК

ІНКЛЮЗИВНОЇ

ОСВІТИ В УКРАЇНІ

2024 рік

Кравчинська

Тетяна Сергіївна,

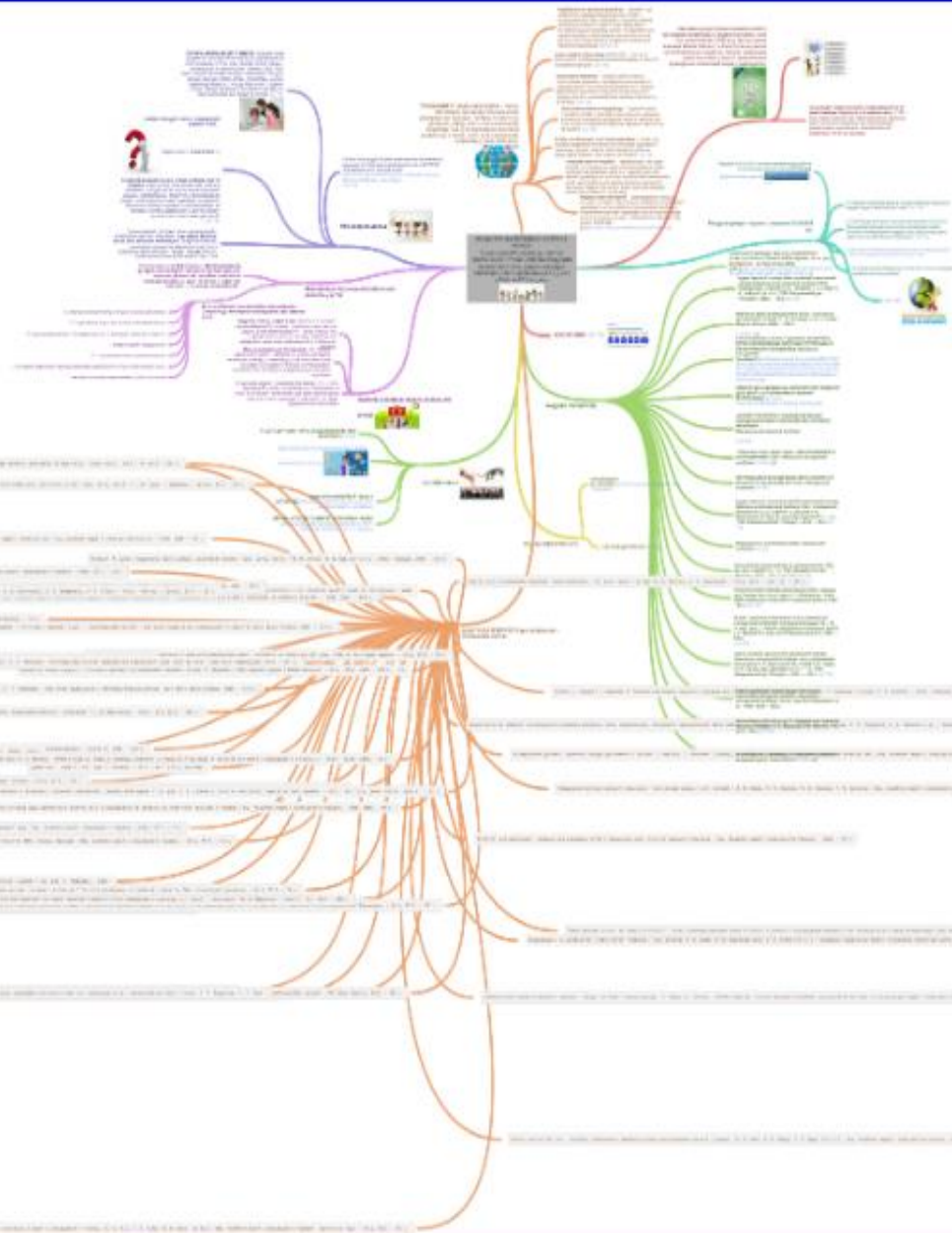
кандидат педагогічних наук,

доцент, доцент кафедри філософії і

освіти дорослих ЦПО ДЗВО «УМО»

НАПН України

» Мета:

засвоєння теоретичних,
нормативно-правових та
організаційних засад інклюзивної
освіти.

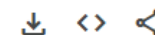

» Питання для вивчення

- » 1. Інклюзивна освіта: основні принципи. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.
- » 2. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Міжнародний досвід.
- » 3. Становлення інклюзивної освіти в Україні: від інтеграції до інклюзії.
- » 4. Перспективи розвитку інклюзивної освіти.
- » 5. Виклики для професійного розвитку педагогічних працівників.

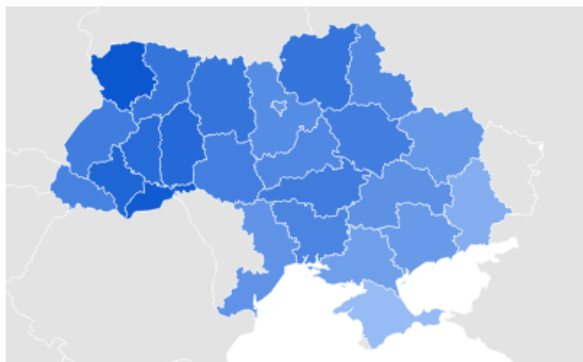

Інтерес із часом ?

Популярні запити за територіальними одиницями ?

Субрегіон ?

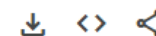
1	Волинська область	100
2	Чернівецька область	96
3	Івано-Франківська область	87
4	Хмельницька область	84
5	Тернопільська область	82

Інклюзія

Увесь світ

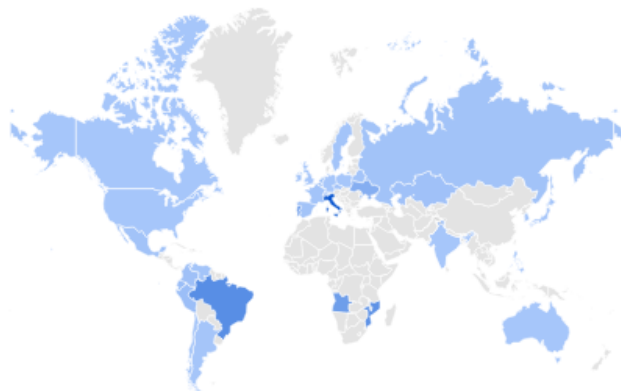
Google Trends

Інтерес із часом ?

Популярність за регіонами ?

Область ▾

1	Італія	100
2	Бразилія	51
3	Мозамбiк	47
4	Ангола	37
5	Португалія	32

Інклюзивне навчання

Україна

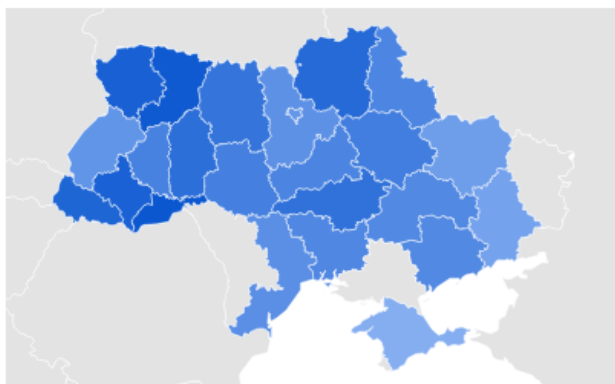
Google Trends

Інтерес із часом ?

Популярні запити за територіальними одиницями ?

Субрегіон ▾

1	Чернівецька область	100	<div style="width: 100%;"></div>
2	Рівненська область	97	<div style="width: 97%;"></div>
3	Волинська область	92	<div style="width: 92%;"></div>
4	Івано-Франківська область	91	<div style="width: 91%;"></div>
5	Закарпатська область	87	<div style="width: 87%;"></div>

Інклюзивне навчання

Увесь світ

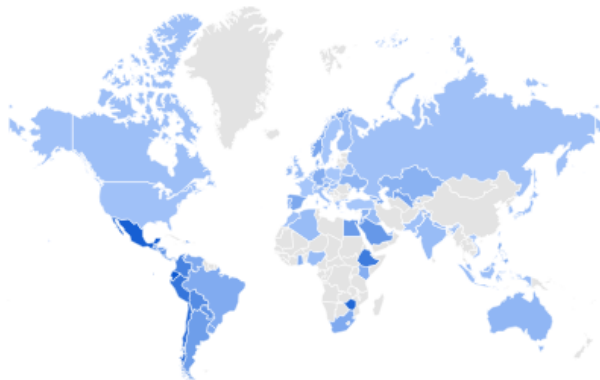
Google Trends

Інтерес із часом ?

Популярність за регіонами ?

Область ▾

1	Еквадор	100
2	Мексика	93
3	Зімбабве	87
4	Чилі	81
5	Перу	73

РОЗРОБЛЕНО ПОРАДИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

<https://mon.gov.ua/ua/news/rozrobleno-poradi-dlya-organizaciyi-inklyuzivnogo-navchannya-pid-chas-vijni>

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МОН: ІРЦ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЗДІЙСНЮЮТЬ СУПРОВІД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ З ООП

<https://mon.gov.ua/ua/news/mon-irc-v-umovah-voyennogo-stanu-zdijsnyuyut-suprovid-vnutrishno-peremishenih-osib-z-ooop>

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/Strategichnyi.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf>

Пріоритет 9: Підтримка та супровід осіб з особливими освітніми потребами та осіб, що потребують підтримки в освітньому процесі

166

БЕЗБАР'ЄРНІСТЬ

громадська організація

Гайд безбар'єрних подій

<https://bbu.org.ua/gaid-bezbar-iernih-podii/>

Інклюзія під час війни: як підтримати дітей з особливими потребами?

<http://osvita.ua/school/method/87002/>

- » *Інклюзивна освіта* – термін, який вперше прозвучав у *Саламанкській декларації* про принципи, політику та практичну діяльність у сфері освіти осіб з особливими потребами, яка була прийнята на Всесвітній конференції з питань освіти осіб з особливими потребами у червні 1994 року.
- » Закон України «Про освіту» 05.09.2017: Стаття 19. Освіта осіб з особливими освітніми потребами, **Стаття 20.** Інклюзивне навчання [<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>].
- » *Особа з особливими освітніми потребами* – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту [Закон України «Про освіту» 05.09.2017 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>].
- » *Особливі освітні потреби* – передбачають такі види потреб, що виходять за межі загальноприйнятої норми і залежать від розумової, фізичної недостатності або певних труднощів, які пов'язані з навчанням і вихованням дітей та потребують спеціальної медико-соціальної й психолого-педагогічної уваги і послуг для можливостей розвитку їх особистого потенціалу.

1. Інклюзивна освіта: основні принципи.

Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.

» Закон України «Про освіту» 05.09.2017

- » *Інклюзивне навчання* – система освітніх послуг...
- » *Інклюзивне освітнє середовище* – сукупність умов, способів і засобів...
- » *Розумне пристосування* – запровадження...
- » *Психолого-педагогічні послуги* – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу...
- » *Корекційно-розвиткові послуги (допомога)* – це комплексна система заходів супроводження особи...
- » *Психолого-педагогічний супровід* – це комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачена індивідуальною програмою розвитку.

1. Інклюзивна освіта: основні принципи. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.

» **Індивідуальна програма розвитку** – документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку дитини та розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків дитини з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання [Закон України «Про освіту» 05.09.2017 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>].

» *Методичний посібник «Створення індивідуальної програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами» містить загальну інформацію про структуру індивідуальної програми розвитку, процес її створення, а також практичні приклади індивідуальних програм розвитку (Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»).*

1. Інклюзивна освіта: основні принципи. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.

- » **Інклюзія** (від англ. Inclusion – включення) – процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціальному житті. Це політика й процес, що дає можливість всім дітям брати участь у всіх програмах.
- » Інклюзія – це **процес**.
- » Інклюзія пов'язана з **визначенням перешкод та їх подоланням**.
- » Інклюзія передбачає **присутність, участь та досягнення**.
- » Інклюзія передбачає певний наголос на ті групи дітей, які **підлягають «ризик» виключення або обмеження в навчанні**.

» *Мета інклюзії в освіті* полягає у ліквідації соціальної ізоляції, що є наслідком негативного ставлення до поняття різноманітності. Відправною точкою цього поняття є переконання, що освіта є одним із основоположних прав людини і основою для більш справедливого суспільства.

» Важливим для розуміння інклюзії в освіті є інструмент моніторингу «Індекс інклюзії», який був розроблений у 2006 році британськими вченими Мелом Ейнскоу та Тоні Бутом за участю групи британських педагогів, батьків, працівників управлінь освіти, учених і представників громадських організацій людей з інвалідністю.

» *«Індекс інклюзії»* – це добірка практичних матеріалів, спрямованих на планування дій зі створення та розвитку в закладах освіти інклюзивного освітнього середовища для всіх учасників освітнього процесу.

***Індекс інклюзії:
дошкільний
навчальний заклад***

Навчально-методичний посібник

***Індекс інклюзії:
загальноосвітній
навчальний заклад***

Навчально-методичний посібник

***Індекс інклюзії:
професійно-технічний
навчальний заклад***

Навчально-методичний посібник

» Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; пер. з англ. - К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 190.

» У посібнику описані чіткі та практичні стратегії використання Індексу для здійснення заходів із планування діяльності навчальних закладів на основі результатів самооцінювання їх роботи відповідно до запропонованої структури планування, індикаторів і запитань.

<http://ussf.kiev.ua/ieeditions/264/>

» Основні принципи інклюзивного навчання:

- усі діти мають **навчатися разом** у всіх випадках, коли це виявляється можливим, не зважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними;
- заклади освіти мають визнавати і враховувати **різноманітні потреби** своїх дітей, узгоджуючи різні види й темпи навчання;
- забезпечення якісної освіти для всіх завдяки відповідному **навчально-методичному забезпеченню**, застосуванню організаційних заходів, розробці стратегії викладання, використанню ресурсів і партнерських зв'язків зі своїми громадами;
- діти з особливими освітніми потребами мають отримувати **додаткову допомогу**, яка може знадобитися їм для забезпечення успішності процесу навчання.

8 принципів інклюзивної освіти:

- цінність людини не залежить від її здібностей і досягнень;
- кожна людина здатна відчувати і думати;
- кожна людина має право на спілкування і на те, щоб бути почутою;
- різноманітність підсилює усі сторони життя людини;
- справжня освіта може здійснюватися тільки у контексті реальних взаємин;
- кожен потребує підтримки та дружби однолітків;
- принцип використання переваг, а не недоліків;
- люди потребують один одного.

**1. Інклюзивна освіта: основні принципи.
Інклюзивна освіта як модель соціального устрою.**

» Інклюзивна освіта як модель соціального устрою

Медична модель (сегрегація) – початок ХХ століття–середина 60 років ХХ століття. Ця модель припускає, що людина з проблемами розвитку – хвора людина, яка потребує довготривалого догляду і лікування, що найкращим чином може здійснюватися у спеціальних закладах.

Модель нормалізації (інтеграція) – ХХ століття середина 60-х років – середина 80-х років. Ця модель визначала політику у ставленні до дітей з особливостями психофізичного розвитку (процес інтеграції дітей з особливостями розвитку в середовище для звичайних однолітків).

Соціальна модель (залучення, інклюзія) – ХХ століття середина 80-х років – теперішній час. Спрямована на зміни в суспільстві таким чином, щоб воно забезпечувало рівну участь своїх громадян у здійсненні їхніх прав і надавало їм таку можливість.

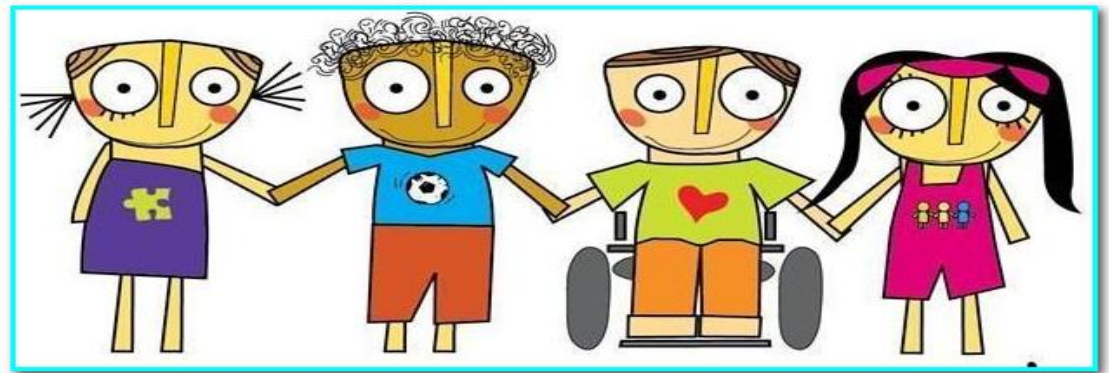

Період еволюції	Етапи становлення системи спеціальної освіти	Хронологічні межі
Від агресії та зневаги до усвідомлення необхідності піклуватися про дітей з особливостями розвитку	Формування передумов виникнення національної системи спеціальної освіти	966-1715 рр.
Від усвідомлення необхідності піклуватися про осіб з відхиленнями в розвитку до усвідомлення необхідності навчати частину з них	Формування передумов виникнення національної системи спеціальної освіти	1715-1806 рр.
Від усвідомлення можливостей до усвідомлення доцільності навчання трьох категорій дітей: з порушенням слуху, зору та розумово відсталих	Розгортання мережі спеціальних навчальних закладів та оформлення паралельних систем спеціальної освіти	1806-1927 рр.
Від усвідомлення необхідності навчати певну частину дітей з порушеннями до розуміння необхідності навчати всіх дітей з відхиленнями в розвитку	Удосконалення вертикальної та горизонтальної структур системи спеціальної освіти, її диференціація	1927-1991 рр.
Від сегрегативного навчання дітей з особливими освітніми потребами до інклюзивного навчання	Розвиток національної системи спеціальної освіти з провідною тенденцією інклюзії	1991р.-донині

2. Історичне підґрунтя інклюзивної освіти.

Міжнародний досвід.

» У різних країнах світу інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами існує майже 50 років і стала вже світовою тенденцією. До країн із найбільш досконалим розвинутих законодавством у галузі інклюзивної освіти належать: Канада, Кіпр, Данія, ЮАР, Італія, Бельгія, Швеція, Великобританія, США.

#вчителям, #директорам,

#закордонний досвід, #інклюзія

Інклюзивне навчання у

США: погляд практика з

України

НУШ ▶

НОВА
УКРАЇНЬКА
ШКОЛА

» архітектурна доступність; електронний документообіг...

» Зверніть увагу: не інвалідність, не поведінкові порушення, а саме особливі освітні потреби.

Тобто дитина може досить-таки непогано навчатись з усіх дисциплін, але мати певні труднощі, скажімо, з математикою. Такий учень теж вважається учнем з особливими освітніми потребами і, як правило, обов'язково відвідує додаткові уроки математики, які проводить вчитель-дефектолог, у рахунок однієї з чотирьох своїх варіативних дисциплін.

<https://nus.org.ua/view/inklyuzyvne-navchannya-u-ssha-poglyad-praktyka-z-ukrayiny/>

Валентина Маланчій, заступник директора з навчально-виховної роботи спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 8 м. Хмельницького

Профіль інклюзивних учителів: що вони мають знати та вміти

» Для роботи над документом залучили **55 експертів, які відповідають за освіту вчителів, із 25-ти країн:** Австрії, Бельгії (обидві – фламандська та франкомовна громади), Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Угорщина, Ісландія, Ірландія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Словенія, Іспанія, Швеція, Швейцарія, Великобританія (Англія, Північна Ірландія, Шотландія та Уельс).

<https://nus.org.ua/articles/profil-inklyuzyvnyh-uchyteliv-shho-vony-mayut-znaty-ta-vmity/>

Гроші на включення – як фінансують інклюзію різні країни

- » Головні тези щодо способів фінансування інклюзивного навчання з Глобального моніторингу освіти ЮНЕСКО “Інклюзія й освіта: усі означає всі”.

<https://nus.org.ua/articles/groshi-na-vklyuchennya-yak-finansuyut-inklyuziyu-rizni-krayiny/>

Хто і як за кордоном фінансує школи: Нідерланди, Британія, США, Естонія, Польща

» приклади фінансування освіти в США та країнах Європи.

<https://nus.org.ua/articles/hto-i-yak-za-kordonom-finansuye-shkoly-niderlandy-brytaniya-ssha-estoniya-polshha/>

Що таке і для чого потрібен психолого-педагогічний консиліум для дітей з ООП. ІНФОГРАФІКА

- » Психолого-педагогічний консиліум – це можливість для батьків дитини з ООП у разі незгоди **оскаржити висновок ІРЦ про оцінку розвитку дитини**. Як його організують, що потрібно зробити батькам і на що вони мають право? Відповідь – у інфографіці.

<https://nus.org.ua/articles/shho-take-i-dlya-chogo-potriben-psyhologo-pedagogichnyj-konsylium-dlya-ditej-z-ooop-infografika/>

Усі означає всі – 10 рекомендацій для впровадження інклюзивного навчання від ЮНЕСКО

» Десять рекомендацій, наведених нижче, враховують глибинні причини та широкий спектр питань, пов'язаних з інклюзією, які можуть стати на заваді в досягненні поставлених цілей до 2030 року.

<https://u.to/1tYAGw>

Чому важливе раннє втручання і яка роль батьків у ньому

- » які етапи проходять батьки, щоби повністю прийняти дитину з інвалідністю;
- » чому батькам важливо не бути з дитиною 24/7;
- » яку допомогу можуть отримати батьки від спеціалістів.

<https://u.to/XzIsGw>

Відкриваємо інклюзивний клас. Як батькам пройти цей квест

- » як звернутися в інклюзивно-ресурсний центр (ІРЦ);
- » як там проводять оцінювання розвитку дитини;
- » які є особливості висновку ІРЦ;
- » чи має право школа відмовити в інклюзивному навчанні;
- » чому школі вигідно навчати дітей з ООП;
- » як школі забезпечити інклюзивне навчання в середині року.

<https://u.to/obVWGw>

Як зробити так, аби батьки не були проти інклюзивного навчання. Історія школи

» Досвід Бердянської гімназії №3 “Сузір’я”, для яких інклюзивне навчання – не просто стаття закону, а спосіб життя.

<https://nus.org.ua/articles/yak-zrobyty-tak-aby-batky-ne-buly-proty-inklyuzyvno-go-navchannya-istoriya-shkoly/>

Інклюзія з любов'ю. Як школа в Білій Церкві навчає пів сотні дітей з ООП

» Досвід Білоцерківської школи №15.

<https://nus.org.ua/articles/inklyuziya-z-lyubov-yu-yak-shkola-v-bilij-tserkvi-navchaye-piv-sotni-ditej-z-ooop/>

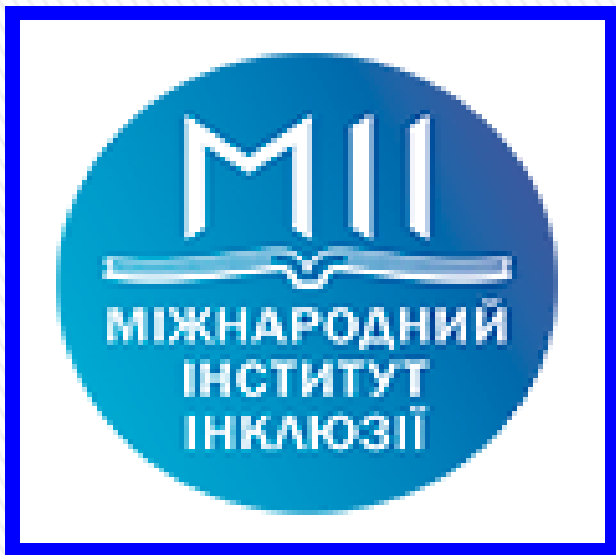

“Важка” інклюзія: коли важлива якість життя дитини та її соціалізація, а не академічна освіта

Кожна дитина має перспективу, має бажання і прагнення. Варто тільки побачити її серцем.

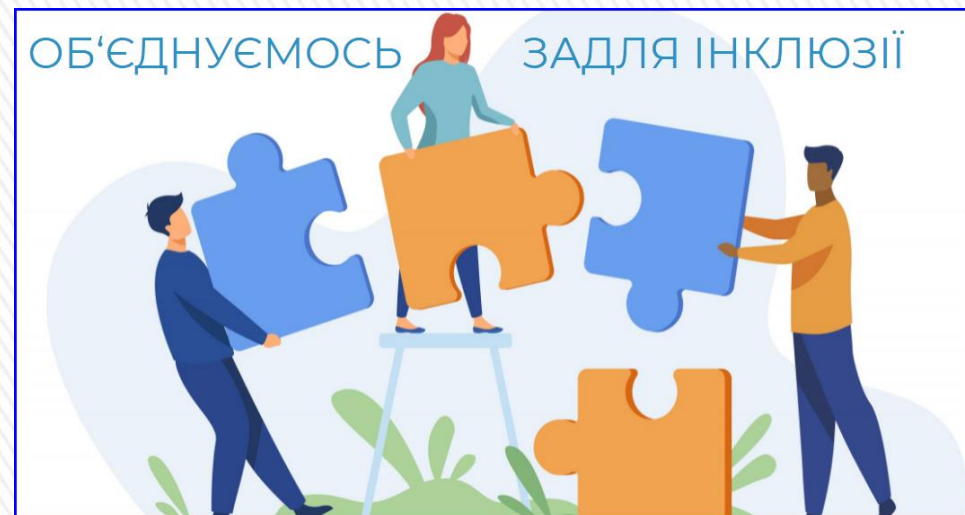
<https://nus.org.ua/articles/vazhka-inklyuziya-koly-vazhlyva-yakist-zhyttya-dytyny-ta-yiyi-sotsializatsiya-a-ne-akademichna-osvita/>

» Об'єднання однодумців та партнерів, у тому числі закордонних, довкола проблем інклюзії

<https://inclusion-smart.com/>

Навчально-методичний посібник "Асистент вчителя у закладі загальної середньої

Навчально-методичний посібник «Навчання дітей з особливими освітніми

Навчально-методичний посібник «Навчання дітей із порушеннями зору» (авт.

Навчально-методичний посібник «Навчання дітей із порушеннями слуху» (авт.

Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання

Навчально-методичний посібник «Учні початкових класів із особливими освітніми

Навчально-методичний посібник «Учні початкових класів із порушеннями зору:

Навчально-методичний посібник «Учні початкових класів із порушеннями слуху;

Навчально-методичний посібник «Учні початкових класів із порушеннями

<https://u.to/AkH3Gg>

Навчально-методичний посібник «Учні початкових класів із тяжкими

Навчально-методичний посібник «Учні початкових класів із розладами

Навчально-методичний посібник «Теорія та практика використання альтернативної

Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання

» **Інтеграція** – зусилля, спрямовані на введення дітей з особливими освітніми потребами у регулярний освітній простір.

1. Соціальна інтеграція.

2. Функціональна інтеграція.

3. Зворотна інтеграція.

4. Спонтанна або неконтрольована інтеграція.

3. Становлення інклюзивної освіти в Україні: від інтеграції до інклюзії.

- » *Інклюзивний заклад освіти* – заклад освіти, який забезпечує інклюзивну освіту як систему освітніх послуг, зокрема:
- » адаптує навчальні програми та плани,
- » фізичне середовище,
- » методи та форми навчання і виховання,
- » використовує існуючі в громаді **ресурси**,
- » залучає батьків,
- » співпрацює з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей, створює позитивний клімат в освітньому середовищі.

» **Переваги інклюзивної освіти.** Навчання в інклюзивних освітніх закладах є корисним як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для звичайних дітей, членів родин та суспільства в цілому.

» Результати наукових досліджень засвідчили, що дітям з особливими освітніми потребами інклюзивна освіта:

- дає змогу покращувати навчальні результати;
- забезпечує відповідні їхній віковій категорії рольові моделі в особі однолітків;
- створює можливості для навчання в реалістичному/природному середовищі;
- допомагає формувати комунікативні, соціальні й академічні навички;
- забезпечує рівний доступ до навчання;
- дає змогу підвищувати самооцінку й відчувати себе частиною цілого;
- розширює можливості для налагодження нових дружніх стосунків.

» Дітям з типовим розвитком інклюзивна освіта:

- допомагає підвищувати чи підтримувати рівень успішності;
- створює відповідне середовище для виховання поваги до відмінностей і розмаїття;
- розширює можливості для налагодження нових дружніх стосунків;
- надає стимули до співпраці;
- допомагає розвинути в собі такі риси, як творчість і винахідливість;
- дає змогу набувати лідерських навичок;
- забезпечує можливість навчатися на основі ширшого набору форм і методів роботи.

» Педагогічному персоналу інклюзивна освіта:

- допомагає налагодити співпрацю й застосовувати командний підхід до вирішення проблем і розробити шляхи для подолання труднощів;
- забезпечує можливості для професійного розвитку;
- допомагає усвідомити важливість розроблення програм навчання для дітей із різноманітними потребами;
- дає змогу збагатити власну палітру методів і прийомів викладання та навчальних стратегій.

» Адміністрації освітнього закладу інклюзивна освіта:

- допомагає виробити спільні переконання й цінності щодо інклюзії дітей з особливими освітніми потребами;
- забезпечує можливість користуватися широким набором ресурсів і видів підтримки та обирати оптимальні їх варіанти;
- допомагає сформувати позитивне ставлення до розмаїття, тобто усвідомити, що кожна особистість своїми унікальними рисами та здібностями сприяє збагаченню людської спільноти;
- надає стимули, що надихають до здійснення перетворень, посилює здатність змінювати ситуацію на краще;
- допомагає зміцнити відчуття громади.

» Батькам інклюзивна освіта:

- надає можливості для співпраці й активнішого залучення до життя освітньої громади;
- забезпечує можливість вибору в їхньому прагненні забезпечити якісну освіту своїй дитині;
- допомагає краще усвідомити розмаїття освітньої та загальної громади;
- надає стимули й заохочує до спілкування з іншими батьками для отримання підтримки й інформації;
- допомагає сформулювати чітку мету й створити реальне майбутнє для своєї дитини.

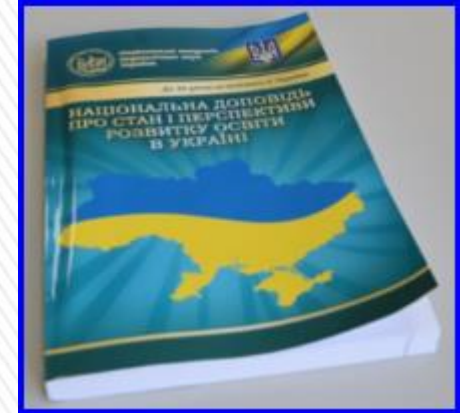

» Для громади / суспільства інклюзивна освіта:

- дає змогу зрозуміти потреби й здібності всіх дітей;
- забезпечує відображення закладом істинного розмаїття громади;
- демонструє соціальну цінність рівності;
- сприяє утвердженню громадянських прав усіх людей.

» НАЦІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ ПРО СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

» Національна академія педагогічних наук України до 30-річчя незалежності України (2021 р.)

За загальною редакцією президента НАПН України В.Г.Кременя

<https://lib.iitta.gov.ua/726223/>

4. Перспективи розвитку інклюзивної освіти.

» Освіта осіб з особливими освітніми потребами: від рівних прав — до рівних можливостей

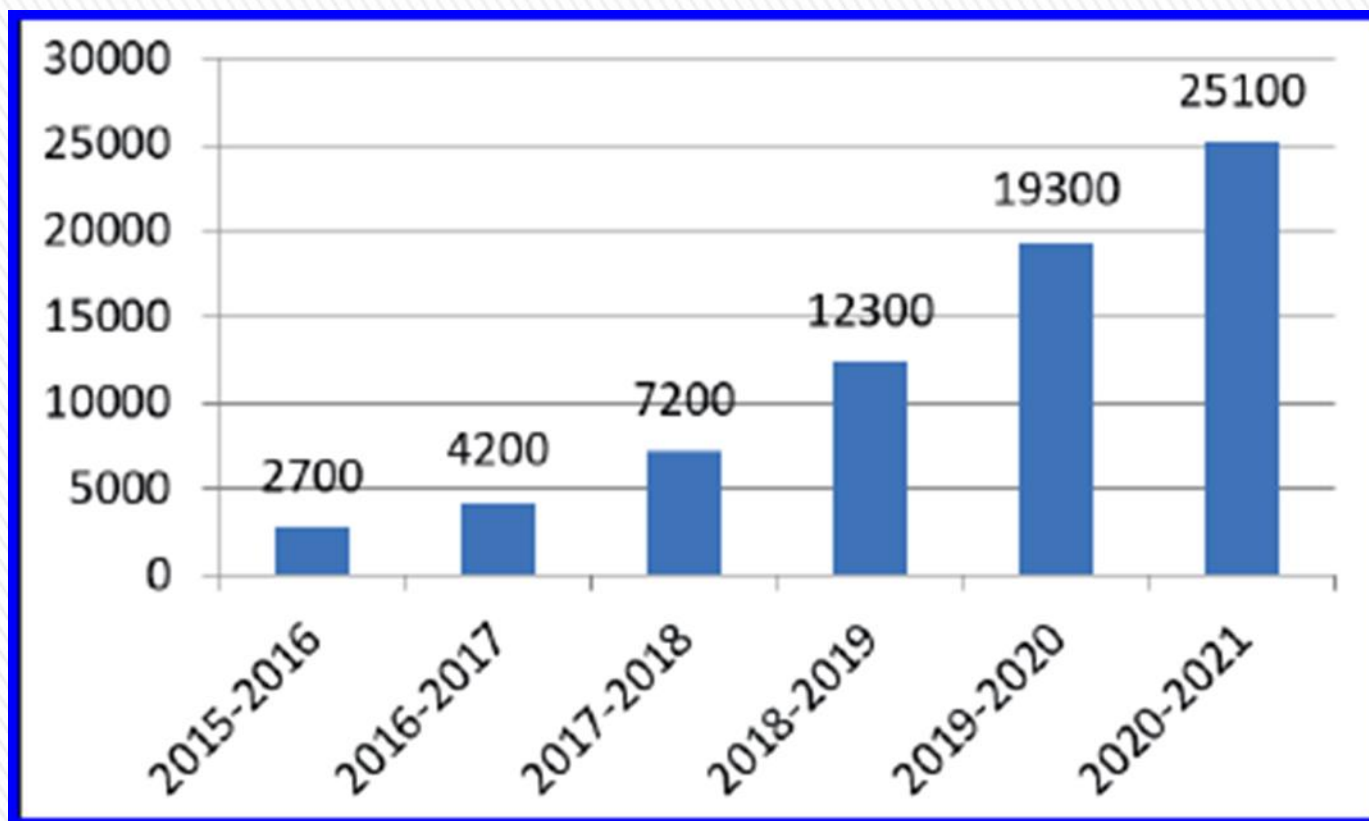
» I етап – 1991-2000 рр.

» II етап – 2001-2010 рр.

» III етап – 2011 р. – донині

» Кількість учнів з особливими освітніми потребами, які навчалися інклюзивно

Навчальний рік	Кількість учнів з ООП	Кількість інклюзивних класів
2019/2020	18643	13497
2020/2021	25078	18681
2021/2022	32686	23216
2022/2023	33861	24995
2023/2024 <i>(оперативна інформація)</i>	40354	29321

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/inklyuzivne-navchannya/statistichni-dani>

- ✓ В Україні ще не склалася система безперервної освіти осіб з особливими освітніми потребами, не забезпечена наступність та послідовність освіти: дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої, післядипломної.

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf>

МОН РОЗРОБИЛО СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ ДО 2030 РОКУ

<https://u.to/eFf3Gg>

» В УКРАЇНІ СТАРТУВАЛА ІНФОРМАЦІЙНА КАМΠΑНІЯ «ДЛЯ ДІТЕЙ СУСПІЛЬСТВО БЕЗ БАР'ЄРІВ»

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ

In partnership with
Canada

ІНФОРМАЦІЙНА КАМΠΑНІЯ
«ДЛЯ ДІТЕЙ
суспільство без бар'єрів»

<https://mon.gov.ua/ua/news/v-ukrayini-startovala-informacijna-kampaniya-dlya-ditej-suspilstvo-bez-baryeriv>

* Ресурси:

- * **Людські ресурси:** співвідношення кількості дітей з кількістю педагогів, які працюють з ними; наявність додаткових педагогів, асистента вчителя та інших фахівців; наявність навчальних програм для педагогів та іншого персоналу, спрямованих на їхню підготовку до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.
- * **Матеріальні ресурси:** допоміжні засоби навчання, як наприклад, слухові апарати, модифікація та адаптація в навчальному середовищі, спеціальні навчальні матеріали тощо.
- * **Фінансові ресурси:** наявність відповідної формули фінансування, що забезпечує можливість додаткового фінансування дітей з особливими освітніми потребами чи навчальних закладів, у яких вони навчаються; система фінансування, що передбачає планування окремих коштів на навчання дітей з особливими освітніми потребами в рамках загального бюджету, а також вартість персоналу та матеріальних ресурсів.

Розвиток ресурсних центрів здійснювався Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку. За основу брався досвід проекту 2008-2012 Львів, Крим.

Ресурсні центри в усьому світі часто виконують ролі:

- 1) надання підтримки окремим особам з особливими потребами;
- 2) надання підтримки школі, сім'ї та громаді, до яких залучені ці люди.

Ресурсні центри – проект створення 2013-2015 рр.

* м. Вінниця Інклюзивно-ресурсний центр (на базі обласної психолого-медико-педагогічної консультації)

http://vinrvo.at.ua/index/inkluzivno_resursnij_centr/0-186

* м. Київ Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти (на базі науково-методичного центру інклюзивної освіти Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка)

http://nmcio.ippo.kubg.edu.ua/?page_id=664

* м. Рівне (на базі Рівненської обласної психолого-медико-педагогічної консультації)

* м. Черкаси Особлива дитина (на базі обласної психолого-медико-педагогічної консультації)

<http://opmpk.at.ua>

Україна. Інклюзія

Інклюзія – це процес реального включення осіб з особливими потребами в активне суспільне життя.

<https://ircenter.gov.ua/>

712

ІРЦ створено в Україні

431274

Подано заяв до ІРЦ

413720

Створено висновків

7575

Закладів з інклюзивним навчанням

Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»

Всеукраїнська благодійна організація, заснована Міжнародним фондом “Відродження” (м. Київ, Україна) та Міжнародним центром розвитку дитини (м. Вашингтон, США) 15 червня 1999 р. директор Наталія Софій.

Місія Всеукраїнського фонду “Крок за кроком” – сприяти втіленню освітніх реформ із реалізації особистісно-орієнтованої, інклюзивної освітньої моделі з активним залученням сімей і громад шляхом проведення тренінгів для освітян, батьків, представників громадських організацій; ініціювання та реалізації проектів, спрямованих на забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей, включаючи дітей з особливими потребами; залучення сімей і громади до освітнього та управлінського процесів.

<http://www.ussf.kiev.ua/>

Міністерство освіти і науки України

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ОСВІТА НАУКА ЗАКОНОДАВСТВО МІНІСТЕРСТВО ПРЕС-ЦЕНТР Пошук

Головна → Інклюзивне навчання

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ

ЮНЕСКО визначає **інклюзивне навчання** як «процес звернення і відповіді на різноманітні потреби учнів через забезпечення їхньої участі в навчанні, культурних заходах і житті громади, та зменшення виключення в освіті та навчальному процесі».

Тобто це такий спосіб отримання освіти, коли учні або студенти з особливими освітніми потребами навчаються в загальному освітньому середовищі за місцем свого проживання, – і це є альтернативою інтернатній системі, за якою вони утримуються та навчаються окремо від інших дітей, або домашньому та індивідуальному навчанню.

Але питання інклюзії варто розглядати не тільки в аспекті створення доступного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами. Інклюзивна освіта в широкому сенсі передбачає створення рівних можливостей для всіх категорій дітей в Україні: для дітей із ромських сімей, для дітей із сімей внутрішньо переміщених осіб, для дітей інших національних меншин, які

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ОСВІТА НАУКА ЗАКОНОДАВСТВО МІНІСТЕРСТВО ПРЕС-ЦЕНТР Пошук

ЛЮДЯМ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ English

Головна → Просто про інклюзивну освіту

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

ПРОСТО ПРО ІНКЛЮЗИВНУ ОСВІТУ

Інфографіки

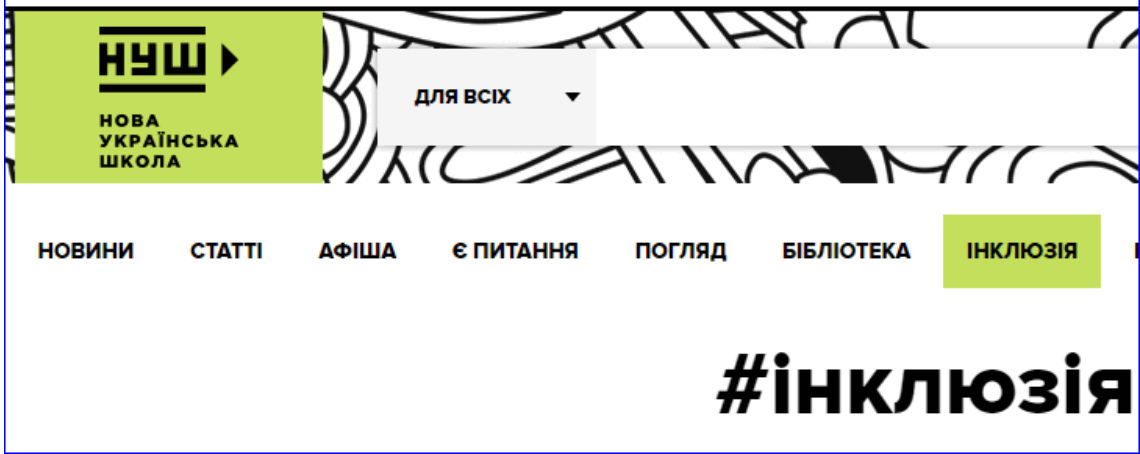
Відеоролики

Інструкції

Презентації

ІНКЛЮЗИЯ ДЛЯ ВСІХ: ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ТА ПРАКТИКА (Лілія Гриневич Міністр освіти і науки України 25 січня 2019 року)

<https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>

Відповідаємо на запитання. Робота в інклюзивних класах (Частина 3)

Відповідає керівник експертної групи з питань забезпечення якості освіти директорату дошкільної та шкільної освіти МОН Наталя Байтемірова.

Як працювати з інклюзією – поради практиків

директорам, #інклюзія

Кілька правил, як переглядати індивідуальну програму розвитку

#інклюзія, #НУШ

12 Січня 2019

<http://nus.org.ua/>

28 Січ

#батькам, #інклюзія

Пам'ятка для батьків про інклюзію: на що мають право та як подати документи на навчання (ІНФОГРАФІКА)

ED ERA MON-EDERA-OSVITORIA: ST101 Онлайн-курс для вчителів початкової школи Зареєструватися Увійти

ОНЛАЙН-КУРС ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

ЗАПИСАТИСЯ НА КУРС

Безкоштовний курс 6 модулів 30+ лекцій

ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

УВАГА! ВАЖЛИВО! Під час реєстрації на курс вкажіть **КОРЕКТНУ** електронну пошту й **ПЕРЕВІРТЕ** правильність її написання!

Доступ до курсу

матеріали відкриті 24/7

Дата початку навчання

1 лютого 2018

► Модуль 5. Нейропсихологія

► Модуль 6. Інклюзивна освіта

5. Нейропсихологія

30.04.2018

6. Інклюзивна освіта

07.05.2018

<https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-EDERA-OSVITORIA+ST101+st101/about>

РОБОТА ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ З ДІТЬМИ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

[ПЕРЕГЛЯНУТИ КУРС](#)

📍 Безкоштовний курс

📅 6 модулів по два тижні

📖 30+ лекцій

ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

ДЛЯ КОГО ЦЕЙ КУРС:

Вчителі/-ки початкових класів

Шкільні адміністрації

Батьки дітей з особливими освітніми потребами

Будь-хто, хто хоче розібратися з темою інклюзії

<https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-SmartOsvita+Inc+1/about>

УЧАСТЬ БАТЬКІВ У ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

ПЕРЕГЛЯНУТИ КУРС

Безкоштовний курс

1 модуль

6 лекцій

ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Батьки і школа мають однакову мету – дитина, якій подобається навчання і яка після закінчення щасливою і реалізованою. Саме навколо цієї мети можуть об'єднуватись батьки і працівники шк

Та особливо така співпраця і розуміння процесів важливі для батьків дітей з особливими освітніми навчаннями в інклюзивних класах. Адже від наявності цього часто залежить психічний, емоційний

ДЛЯ КОГО ЦЕЙ КУРС

Батьки дітей з особливими освітніми потребами

Будь-хто, хто хоче більше дізнатись про інклюзивне навчання

<https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-SmartOsvita+Par+1/about>

НЕДИСКРИМІНАЦІЙНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ

[ПЕРЕГЛЯНУТИ КУРС](#)

🆓 Безкоштовний курс

📅 9 модулів

📖 30+ лекцій

ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Давайте зробимо школу територією, де поважають гідність кожної людини!

ПРОГРАМА КУРСУ

- Модуль 1.** Критичне сприйняття інформації
- Модуль 2.** Дискримінація та толерантність
- Модуль 3.** Дискримінація у школі
- Модуль 4.** Протидія цькуванню
- Модуль 5.** Гендер і нерівність у суспільстві
- Модуль 6.** Гендерні відносини і розподіл влади
- Модуль 7.** Гендерна соціалізація
- Модуль 8.** «Прихований навчальний план» сучасної школи
- Модуль 9.** Критична педагогіка

Онлайн-курс у цифрах

🕒 9 модулів

Дата початку навчання

📅 07/07/2018

Сертифікат

⚙️ Видається безкоштовно

Поділитися

[РЕЄСТРАЦІЯ](#)

<https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-Studena+Inc+1/about>

Блок 1. Компенсаторне навчання дітей з інтелектуальними порушеннями

Блок 2. Вчитель та асистент: професійне співробітництво

Блок 3. Комплексне використання методики ТАН-Содерберг

Блок 4. Компенсаторне навчання української мови дітей з інтелектуальними порушеннями

<https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:DownSyndrome+DS101+2020/courseware/ece4b04635964f3983a81d79799c6401/b8b8bfff78dc499fbb32b212ffc98104/>

Вступ до раннього втручання

Онлайн-курс для фахівців, які хочуть надавати послугу раннього втручання або вже її надають, для батьків дітей із порушеннями розвитку та для всіх зацікавлених у цій темі.

Безкоштовний курс

4 модулі

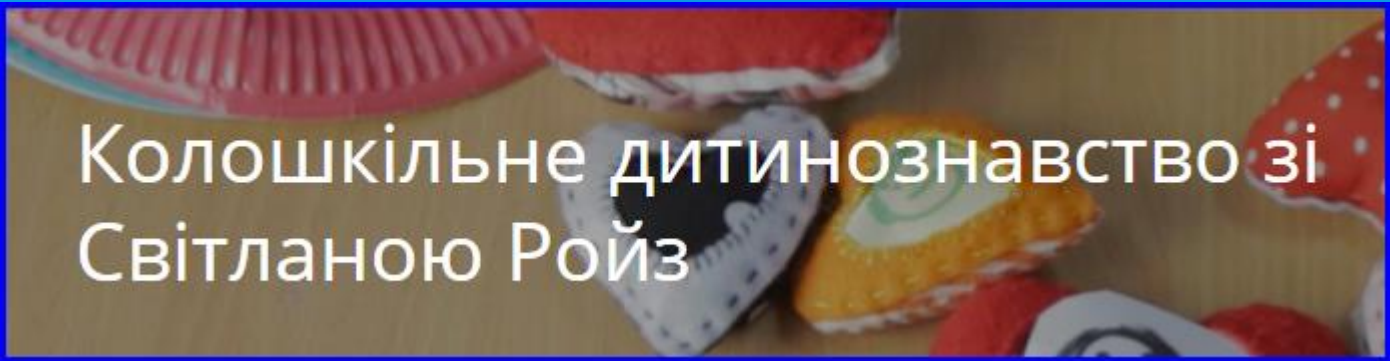

Відео, інтерактивні
тести

Сертифікат (20 годин)

https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EarlyIntervention+EI_101+2020/about

A decorative banner with a blue border containing a photograph of several colorful cookies. The cookies are decorated with various patterns and colors, including red, white, yellow, and black.

Колошкільне дитинознавство зі Світланою Ройз

Курс створювався з великою повагою та вдячністю до вчителів і всіх, хто супроводжує дітей під час їх дорослішання.

Курс складається з 7 блоків — з іграми, практиками адаптації до школи (садочку), трансформації тривоги, агресії, секретами повернення концентрації уваги, «направлення» активності на перерві та «входу» в урок. А також — практичними думками з турботою про самого вчителя, вихователя, батька чи матір.

Школа для всіх

Онлайн-курс про організацію інклюзивного освітнього середовища

Безплатний курс

9 модулів

Відео й тести

Обговорення на форумі

Сертифікат

Додаткові навчальні матеріали

<https://study.ed-era.com/uk/courses/course/409>

» Система спеціальної освіти в Україні має вертикально-горизонтальну структуру.

- *Вертикальна* структура базується на вікових особливостях учнів і рівнях загальноосвітніх програм.
- *Горизонтальна* структура враховує психофізичний розвиток дитини, особливості її пізнавальної діяльності та характер порушення.

» Деінституціалізація

- Цей міжнародний термін вживають, коли йдеться про розвиток освітніх, медичних, соціальних та реабілітаційних послуг для дітей та їхніх сімей у громадах. Завдяки цьому потреба в інтернатних закладах поступово зникає.
- 9 серпня 2017 року Кабінет Міністрів України ухвалив **Національну стратегію з реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки**, а також План заходів з виконання її першого етапу.
- Більшість інституцій – це фактично закриті системи. Відстежити процеси, які відбуваються за зачиненими дверима майже неможливо.
- Один з очікуваних результатів виконання **Стратегії – з 2018 року щорічно збільшувати на 30% кількість дітей, охоплених інклюзивним навчанням.**
- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2017-%D1%80#Text>

» Освіта дітей з ООП

Урок.ОСВІТА.УА

Освіта дітей з ООП ▾ Класи ▾ Тип матеріалу ▾ **Нові** Найкращі 🔍

Презентація "Пом'якшені приголосні"				
Освіта дітей з ООП	2, 3, 4 клас	☆☆☆☆☆	👁️	18
Презентація "Буквсполучення йо. Диференціація йо – й"				
Освіта дітей з ООП	2, 3, 4 клас	☆☆☆☆☆	👁️	17
Розробка заняття "Чудова країна – моя Україна!"				
Освіта дітей з ООП		☆☆☆☆☆	👁️	23

<https://urok.osvita.ua/osvita-ditey-ooop/>

5. Виклики для професійного розвитку педагогічних працівників

■ ТІМ ЛОРМАН

доктор філософії, професор
факультету освіти, декан
факультету досліджень і
розвитку Університету
Конкордії Едмонтон, Канада.
Наукові інтереси охоплюють
інклюзивну освіту та педагогіку.

**Сім стовпів
підтримки
інклюзивної освіти
(Тім Лорман)**

- **Сім стовпів підтримки інклюзивної освіти:** є взаємозалежними й окремо один від одного здатні надати лише незначну підтримку.

- Важливо розглядати всі аспекти створення базових умов для інклюзивної освіти, які одночасно і відокремлені один від одного, і пов'язані один з одним. Є еластичними, і за відповідних умов вони забезпечують основу, яка є міцною і довготривалою.

- *Кожен із семи стовпів підтримки представляє окрему тему.*

Більшість педагогів працює в середовищах, де присутні діти з різноманітними потребами. Як надати їм найкращу підтримку, аби забезпечити всім дітям змістовну освіту?

- Досягнення позитивного ставлення з боку освітян є головною передумовою **забезпечення** інклюзивної освіти.

- Формування позитивного ставлення до інклюзивної освіти необхідно здійснювати на всіх рівнях – від системи навчання студентів педагогічних закладів освіти до підвищення кваліфікації досвідчених учителів-практиків.

1. Розвиток ПОЗИТИВНОГО ставлення.

■ *Виховувати почуття поваги до індивідуальних відмінностей; сприяти впровадженню практичної освітньої роботи через проведення консультацій, співпрацю та адаптацію; сприяти досягненню цілей інклюзивної освіти, розширювати повноваження вчителів за рахунок надання їм певного рівня автономії та визнання їхніх досягнень.*

■ **Працювати в атмосфері турботи, доброти, взаємної поваги та підтримки.**

2. Політика і лідерство, спрямовані на надання підтримки.

- Всім тим, хто працює в галузі освіти необхідно ще раз звернути увагу і ретельно обміркувати головні питання – **навіщо ми маємо школи, і чого потрібно навчити дітей, аби підготувати їх до життя після школи.**

3. Процеси, що відбуваються у школах і класах, які ґрунтуються на підтвердженій результатами досліджень практичній діяльності.

- Для інклюзії корисні методи навчання, які більш орієнтовані на дитину, або навіть такі, що концентрують увагу на взаємовідносинах і навчанні в невеликих групах.

- *Універсальна модель навчальної програми, яка функціонує на основі принципів:*

- 1) *надавати численні варіанти представлення змісту;*

- 2) *надавати численні варіанти для вираження та контролю;*

- 3) *надавати численні варіанти для залучення і мотивації.*

4. Гнучка навчальна програма і викладання.

- *Залучення громади до шкіл є важливим елементом у досягненні інклюзивною освітою успіху.*

- *Найважливішою групою у широкій шкільній спільноті є батьки.*

- Без співпраці та допомоги батьків неможливо багато досягти, тому можна представили роль батьків такою, що розподіляється на три широкі сфери:

1. Батьки як люди, корті приймають рішення.

2. Батьки як вчителі. Батьки можуть допомагати в якості вчителів удома, в громаді, а також, в якості партнерів, у класі.

3. Батьки як захисники інтересів.

5. Залучення громади.

■ **Рефлексія** стає дедалі важливою частиною методів постійного вдосконалення вчителів. Якщо освітяни прагнуть, аби їхні зусилля залишалися актуальними, їм потрібно вміти міркувати і навчатися.

6. Змістовна рефлексія

- Інклюзивна освіта потребує підтримки.
- Багато учителів відчувають брак підготовки до того, аби виконувати вимоги інклюзивного класу.
- Ресурси: матеріальні, людські, технічні, **час.**

7. Необхідне навчання і ресурси.

Марина Олександрівна Шопіна

Підписалося 122 користувачі

ВИ ПІДПИСАЛИСЯ

ГОЛОВНА

ВІДЕО

СПИСКИ ВІДТВОРЕННЯ

КАНАЛИ

ПРО КАНАЛ

Завантаження

ВІДТВОРИТИ ВСЕ

#34. Підбір оптимальної кількості завдань і...

13 переглядів • 6 годин тому

#33. Корекція стереотипної поведінки.

48 переглядів • 1 день тому

#32. Сенсорний розвиток рук.

127 переглядів • 2 дні тому

#31. Пояснюємо про контури, вчимось...

56 переглядів • 3 дні тому

#30. Корекція ходи під час прогулянки.

33 перегляди • 6 днів тому

<https://www.youtube.com/channel/UCgMdC42brL8wq-4Nk1IwQew?app=desktop>

кастрюлька Анатоля

<https://www.youtube.com/watch?v=Q6-TZxX7ZKM&feature=youtu.be>

» ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Білецька Л., Білецька І. Інклюзивне навчання: перші кроки на Україні. Дошкільне виховання. 2007. № 4. С. 12–15.
2. Білозерська І. О. Реалізація компетентнісної парадигми у роботі з батьками дітей із порушеннями психофізичного розвитку. Особлива дитина: навчання та виховання. Дефектологія. К. 2011. №4. С. 11–17.
3. Відкрите досьє з інклюзивної освіти. За матеріалами ЮНЕСКО. Витяг Ворон М. В., Найда Ю. М. Інклюзивна освіта: українські реалії / журнал «Підручник для директора», видавництво «Плеяди», червень, 2006.
4. Даниленко Л. І. Управління інклюзивною школою на засадах менеджменту освітніх інновацій. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально – методичний посібник. Кол. авторів: Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. К. 2007. 128 с.
5. Загальні принципи здійснення адаптацій та модифікацій навчально–виховного процесу. Інклюзивна школа: особливості організації та управління. Навчально – методичний посібник. Кол. авторів: Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. К. 2007. 128 с.

6. Заплатинська А. Б. Інклюзивна освіта – залучення осіб з особливими потребами у життя суспільства. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія: збірник наукових праць. Матеріали міжнародної наукової конференції «Тенденції розвитку корекційної освіти в Україні». К. НПУ ім. М. П. Драгоманова. 2008. № 11. С. 70–72.
7. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник. Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. К. ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”». 2011. 100 с.
8. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. посіб. МОН України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. К. АТОПОЛ. 2011. 274 с.
9. Колупаєва А. А. Від сегрегації до інклюзії. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб. Випуск 6. К. Науковий світ. 2005. С. 52–56.
10. Колупаєва А., Таранченко О. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка : путівник для педагогів : навч.-метод. посіб. МОН України, НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. К. АТОПОЛ. 2010. 96 с.
11. Колупаєва А. А. До проблеми понятійно-термінологічних визначень у сучасній спеціальній педагогіці. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб. Випуск 8. К. 2006. С. 105–109.
12. Колупаєва А. А. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади: Монографія. К. Педагогічна думка. 2007 р. 458 с.
13. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи. Монографія. К. САММІТ-книга. 2008. 268 с.
14. Колупаєва А. Інноваційні підходи до навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку. Науково-методичний журнал. «Нова педагогічна думка». Рівне. 2004. № 1. С. 9–16.
15. Колупаєва А. А. Здійснення процесу оцінки та розробки індивідуального навчального плану. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально – методичний посібник. Кол. авторів: Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. К. 2007. 128 с.
16. Колупаєва А. А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади. Монографія. К. Педагогічна думка. 2007. 458 с.
17. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти. Інклюзивна школа: особливості організації та управління. Навчально – методичний посібник. Кол. авторів: Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. К. 2007. 128 с.

18. Кравчинська Т. С. Особливості інклюзивної дошкільної освіти. Матеріали методологічного web-семінару «Інклюзивна освіта : проблеми та перспективи (практика, дослідження, методологія)». Інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. Біла Церква. ІПО ІПП ДВНЗ «УМО». 25–28 листопада 2014 р. С. 50–52
19. Кравчинська Т. С. Освіта дітей з особливими потребами. Післядипломна освіта в Україні. Київ. 2017. Вип. 1. С. 77–79. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/707088/>
20. Кравчинська Т. С. Управління інклюзивним навчанням у дошкільному навчальному закладі. Międzynarodowa konferencja naukowo-praktyczna «Innowacje i nowoczesne technologie w edukacji: wkład Polski i Ukrainy» Sandomierz. Polska 5–6 maja 2017. p. 150–153.
21. Кравчинська Т. С. Інклюзивна освіта. Журнал «Методист». К. Шкільний світ. № 4 (76). 2018. С. 22–27.
22. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку: теорія та методика. Монографія. Луцьк. ПП Іванюк В. П. 2013. 292 с.
23. Основи інклюзивної освіти. Навч. метод. посіб. МОНмолодьспорту України. НАПН України Ін-т спец. педагогіки. За заг. ред. А. А. Колупаєвої. К. А.С.К. 2012. 308 с.
24. Основи інклюзивної освіти. Прогр. курсу. МОНмолодьспорту України. НАПН України Ін-т спец. педагогіки. Уклад. А. А. Колупаєва. К. А.С.К. 2011. 31 с.
25. Пристосування шкільних приміщень до потреб дітей з особливостями психофізичного розвитку. Інклюзивна школа: особливості організації та управління. Навчально – методичний посібник. Кол. авторів: Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. К. 2007. 128 с.
26. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами. Комплект метод. посіб. в 9 кн. МОН України. НАПН України Ін-т спец. педагогіки. За заг. ред. А. А. Колупаєвої. К. Літопис-XX. 2010.
Перша книга «Інклюзивна освіта: вибір батьків» (авт.: Колупаєва А. А., Таранченко О. М.).
Друга книга «Дитина із затримкою психічного розвитку» (авт.: Сак Т. В., Марчук Т. Ф., Прохоренко Л. І.).
Третя книга «Дитина із порушенням слуху» (авт.: Литовченко С. В., Борщевська Л. В., Жук В. В.).
Четверта книга «Дитина із порушенням зору» (авт.: Вавіна Л. С., Гудим І. М.).
П'ята книга «Дитина із порушенням розумового розвитку» (авт.: Мерсіянова Г. М., Макарчик Н. О.).
Шоста книга «Дитина із церебральним паралічем» (авт. Чеботарьова О. В.).
Сьома книга «Гіперактивна дитина» (авт. Сухіна І. В.).
Восьма книга «Дитина з аутизмом» (авт. Скрипник Т. В.).
Дев'ята книга «Дитина із порушенням мовленнєвого розвитку» (авт. Рібцун Ю. В.).
27. Сварник М. Інклюзивна освіта в Україні: попередній аналіз ситуації. Інклюзивна освіта. Збірник матеріалів проекту. К. 2013. С. 35–84.

Додаткова література

1. Бех І. Д. Виховання особистості. Кн. 1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. К. Либідь. 2003. 134 с.
2. Врахування відмінностей розвитку та навчальної діяльності дітей з особливостями психофізичного розвитку в процесі навчання. Інклюзивна школа: особливості організації та управління. Навчально-методичний посібник. Кол. авторів: Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. К. 2007. 128 с.
3. Колупаєва А. А. Єфімова С. М. Навчальний курс „Вступ до інклюзивної освіти”. МОН України. НАПН України Ін-т спец. педагогіки. К. 2010. 17 с.
4. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство. Науково-методичний збірник. Ред. кол. Н. Софій, І. Єрмаков, та ін. К. Контекст. 2000. 336 с.
5. Налагодження партнерських стосунків з родинами. Інклюзивна школа: особливості організації та управління. Навчально-методичний посібник. Кол. авторів: Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. та ін. За заг. ред. Даниленко Л. І. К. 2007. 128 с.
6. Потамошнєва О. М., Хребтова Н. П. Проблеми інклюзивного навчання дітей з розумовою діяльністю. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія: збірник наукових праць. Матеріали міжнародної наукової конференції «Тенденції розвитку корекційної освіти в Україні». К. НПУ ім. М. П. Драгоманова. 2008. № 11. С. 172–174.

» Дякую за увагу!

Діти мають навчатися

Разом

tatyana.krav@uem.edu.ua

